





олмайдилар. Бундай кишилар шаръий соҳиби узр саналадилар.

Унинг узри фарз намозининг тўлиқ вақтини эгаллайди, яъни фарз намозининг тўлиқ вақтида бетаҳоратликдан халос бўлиб, таҳорат қилишга ва фарзни ўқишга вақт топа олмайди. У шаръий соҳиби узр саналади.

Бу аввалда соҳиби узр ҳукмида бўлишга қўйилган шартдир. Соҳиби узр ҳукмида қолиш учун эса бир намоз вақтининг бирор жузида бир марта бўлса ҳам узрнинг топилишидир». (Роддул Муҳтор).

Соҳиби узр бўлган ёки бўлмаганликни билиб олиш йўли:

Улар тажриба учун энг қисқа намознинг вақти, масалан, шомни танлайдилар ва қуёш ботиши билан то қизил шафақ йўқ бўлгунча бир марта таҳорат олиб, фақат шомнинг фарзини адо қила оладиган вақт топишга ҳаракат қиладилар. Масалан, таҳорат олиб, уч ракъат фарзни ўқишга ўн дақиқа вақт кетади (ундан кам ёки кўп бўлиши ҳам мумкин). Агар улар шом вақти кириб, то шом вақти чиққунча ўн дақиқа пок ҳолда туролмай, таҳорати кетиб қолаверса, соҳиби узр саналадилар ва қолган намозларда ўн дақиқа покликни кутиб ўтиришлари шарт эмас. Балки бир намоз вақти кириб, то чиқиб кетгунча бир марта бўлса ҳам узри топилса бўлди. Шаръий соҳиби узрга айлангач, модомики ҳар намоз вақтида бир марта бўлса ҳам таҳорати кетиб турар экан, бундай киши соҳиби узр ҳукмида қолади.

Агар тўлиқ бир намоз вақтида бирор марта ҳам узр содир бўлмаса, яъни ел чиқмаса, бавл томчиламаса, суюқлик келмаса, соҳиби узрлик ҳукми бекор бўлади. Масалан, шом вақти кирганидан то чиқиб кетгунча узр содир бўлмасдан, намоз ўқишга имкон пайдо бўлган бўлса, соҳиби узрликдан чиқади.

Доимий равишда ел чиқиб туриши, пешоб оқиб туриши, яраси қонаб туриши каби ҳолатлар ҳам мазкур ҳолатларга қиёс қилинади. Мазкур ҳолатга мубтало бўлган кишилар ҳар намознинг вақтига бир таҳорат қилиб олиб, ўша намознинг вақти чиққунча таҳоратли одамга жоиз бўлган ишларни қилаверади.

هُلِّلَ الْيَدَيْنِ بِنِوَالِ الشَّيْءِ بِحَيْبِ أَتْنَبْ ؕ مَطَافُ تَعَاجٍ: تَلَاقَ ؕ شَيْءٍ نَعْرُطُ الْفَضَاحَ تَسْأُةَ أَرْمِ يَنْ، هَلَّلِ الْوَسْرَ آي: تَلَاقَ فَمَلَّ سَوْهَ يَلَع تَلَبُّقًا إِذِافٍ، ؕ ضَيْحُ لَابَسَ يَلَوْ قُرْعَ لَكَ ذَامَّنِ، آل: لَاقَ؟ ؕ أَلَصَّ لَافَ دَافَ يَفَوْ. «يَلَصَّ وَ مَدَّ لَكَ نَع يَلَسْغَافُ تَرَبَّدَا إِذِافٍ، ؕ أَلَصَّ لَافَ يَغَدَفُ ؕ ضَيْحُ لَافَ يَغَدَفُ ؕ ضَيْحُ لَافَ تَلَبُّقًا إِذِافٍ»؛ مَلَّ سَوْهَ يَلَعُ هَلَّلِ الْيَدَيْنِ بِنِوَالِ لَاقَ؛ ؕ يَأُورِ

هُسْمُ الْهَوْرِ . «يَلْصِقُ وَدَلَّ كُنْ عَيْلَسْ غُفَّافٌ تَرَبَّدَا إِذْ وَرَاءَ الْوَالِدِ»

*Оиша розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади:*

**«Фотима бинти Абу Ҳубайш Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига келиб:**

**«Эй Аллоҳнинг Расули, мен истехоза бўламан, пок бўлмайман. Намозни қўяманми?» деб сўради. Ул зот:**

**«Йўқ! Албатта, у томир узилганидандир, ҳайз эмас. Қачон ҳайз келса, намозни қўй. Қачон у кетса, ўзингдаги қонни ювиб ташлаб, намозни ўқийвер», дедилар».**

*Бошқа бир ривоятда:*

**«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:**

**«Қачон, ҳайз келса, намозни қўй. Қачон, у (кунлар) ўтиб кетса, ўзингдан қонни ювиб, намозни ўқийвер», дедилар», дейилган.**

*Бешовлари ривоят қилишган.*

Бундай таҳоратни қуёш чиқишига ўхшаш вақтнинг чиқиши синдиради.

Мисол учун, узрли шахс бомдод учун таҳорат қилди. Унинг таҳорати қуёш чиқиши билан синади. Қуёш чиққандан кейин қилган таҳорати билан пешинни ўқиса бўлади.

Заволга ўхшаш вақтнинг кириши эмас.

Заволдан олдин таҳорат қилган узрли шахснинг таҳорати завол бўлиб, пешиннинг вақти кириши билан эмас, пешиннинг вақти чиқиши билан синади. Лекин пешин вақтининг охирида аср учун таҳорат қилса, аср вақти кириши билан таҳорат синади. Бу аср вақти киргани учун эмас, балки пешин вақти чиққани учундир. Шом, хуфтон ва бомдод ҳам шундай.

*(Тамом)*

**«Кифоя» китобининг биринчи жузидан**